

ענג שבת

פרשת פנחס – מטות מסעי

כ"ג בתמוז ה'תשע"ח | יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים | עלון מס' 19 (1217) (שנה שלושית ושתיים) | לעילוי נשמת אטל פולק שני בת הרץ נפתלי ז"ל, נפטרה ב-ט' באדר תשע"ח, יהי זכרה ברוך! | (06.07.2018)

מועדי השבת פנחס

ער"ש מוצ"ש	יום	מוצ"ש
19.13	יום	20.30
19.28	ת"א	20.33
19.21	ח'פה	20.34
19.29	ב"ש	20.31
19.22	אילת	20.29

זמני היום והלימודים היומיים:

מטות פנחס - יום ו'	אופק ת"א
עלות השחר	3.50 - 3.54
זמן הנחת תפילין	4.51 - 4.55
הנץ החמה (מישור)	5.41 - 5.45
הנץ החמה (הנראה)	5.45 - 5.48
ס"ז ק"ש מ"א	8.17 - 8.20
צאת היום	12.46 - 12.47
מנחה גדולה	13.22 - 13.22
שקיעת החמה	19.50 - 19.48
צאת הכוכבים ב'	20.40 - 20.38

דף יומי: זבחים פה - צא

ער"ש מוצ"ש	יום	מוצ"ש
19.11	יום	20.28
19.26	ת"א	20.31
19.19	ח'פה	20.32
19.27	ב"ש	20.29
19.20	אילת	20.27

זמני היום והלימודים היומיים:

מטות מסעי - יום ו'	אופק ת"א
עלות השחר	3.55 - 4.00
זמן הנחת תפילין	4.55 - 4.59
הנץ החמה (מישור)	5.45 - 5.49
הנץ החמה (הנראה)	5.48 - 5.52
ס"ז ק"ש מ"א	8.21 - 8.24
צאת היום	12.47 - 12.47
מנחה גדולה	13.22 - 13.23
שקיעת החמה	19.48 - 19.46
צאת הכוכבים ב'	20.38 - 20.36

דף יומי: זבחים צב - צח

את העלון ניתן למצוא בפייסבוק תחת השם: "ענג שבת" את העלון ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת ב"מיידי יהודי" www.moreshet.co.il

יו"ר העמותה והעורך עו"ד שמואל כהן כתובת: רח' בלוק 3, ת"א טל: 03-5234063, פקס: 03-5234054 smuladv@netvision.net.il ע"ד: 054-6695400 עיצוב: חגואל שפיצברג

העלון מוקדש לזכר ולע"נ משה ישראל (שול) בן יהודה אברהם פלדמן ז"ל, שנספה בתאונת מטוס ב-ז' באב תשנ"ג. יהי זכרו ברוך!

פנחס - מנהיג על העדה

"וידבר משה אל ה' לאמר. יפקוד ה' אלוקי הרוחות לכל בשר איש על העדה... ויאמר ה' אל משה: קח לך את יהושע בן נון, איש אשר רוח בו, וסמכת ידך עליו". אומר המדרש (ילקוט שמעוני פנחס): "לפי שהיה משה סבור שבניו יורשין מקומו ונוטלין שררותו, התחיל מבקש מאת הקב"ה יפקוד ה', אמר לו הקב"ה, משה, לא כמו שאתה סבור, אין בניך יורשין את מקומך, אתה יודע שהרבה שרתך יהושע והרבה חלק לך כבוד, והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך, לסדר הספסלין, ופורס את המחצלאות, הוא יטול שררות, לקיים מה שנאמר (משלי כ"ז ח"י): נוצר תאנה יאכל פריה".

אין די בייחוס משפחתי כדי לזכות במשרה הבכירה. יש צורך בכישורים מיוחדים הנרכשים מניסיון שימושי רב שנים. לבניו של משה אין את אותן המידות הנדרשות ואף לא את השימוש שעשה יהושע אצל משה ארבעים שנה, מצאתם ממצרים ועד ארץ ישראל. לכן, הוא הראוי להיות ממשיך דרכו. בן הממושי דרכו של האב - מה מתאים יותר? אפילו משה רבנו סבר כן. הקב"ה סבר אחרת. יהושע שהיה צמוד לבית הועד של משה רבינו יומם וליל. מסדר את הספסלים והשטיחים, הוא צבר ניסיון יותר משאר המועמדים להנהגה וקיבל ממושה תורה מעשית ללא כחל וסרק. הוא הראוי להיות המנהיג הבא, הוא המוכשר, הוא הנבחר. יהושע יכניס את בני ישראל לארץ ישראל, יכבוש אותה, וייצור בארץ הקודש חברה אידיאלית של עם חופשי בארצו הנאמן לאלוקיו. הוא המסוגל להגשים את החלום של עם ישראל בארץ ישראל על פי תורת ישראל. מדינת ישראל עם צבא חזק ושייכות פורחות.

"נוצר תאנה יאכל פריה" - אותו יהושע שדאג שכלל תלמיד הבא ללמוד תורה ממושה יהיה ספסל משלו, ספר תלמוד משלו, וילמד את המשנה המתאימה לו ביותר. אותו יהושע שסיידר לכל מתדיין הבא לבית דינו של משה לבקש צדק, מחצלת משלו והיה מלמד אותו לטטוח טיעונים משלו על מנת שיזכה לצדק הראוי לו, הוא ראוי יותר מכולם להנהיג כל אזרח בישראל, בדרך הסלולה המיוחדת שלו.

כשם שפרצופיהם שונים כן דעותיהם. מנהיג חייב להיות מוכשר להלך בקרב האנשים, אהוב את הבריות ומקרבן לתורה. בדרך שהאדם רוצה ללך מוליכים אותו. על המנהיג להנהיג את העם כמו אותו מנצח על התזמורת. להוביל כל כלי ומנגינת החיים שלו. יהושע ידע לנווט כל איש אל המטרה הראויה. ידע לנצל נכון כל אישיות ואישיות והפוטנציאל שלה. לכך מן השמים, חוקר כליות ולב, נמצא יהושע ראוי לרשת בהנהגה. "איש אשר רוח בו...", מפרש רש"י כאשר שאלת. כפי שבקשת. איש המסוגל להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד.

משה רבנו, מיד עם הודיע ה' לו כי הגיע שעתו ללכת בדרך כל בשר לא סבר "אחרי המבול", אף לא ביקש דבר לצרכיו הוא אלא ביקש למנות לעצמו יורש שינהיג את ישראל. אומר הספרי: "להודיע שבחן של צדיקים, שכשנפטרין מן העולם, מניחין צרכי עצמן ועוסקים בצרכי ציבור". תחילה, רצה משה רבנו למנות את פנחס כיוורשו וממלא מקומו אבל אחרי שראה קנאותו אמר יפקוד השם אלוקי הרוחות. או בלשונו של רש"י - איש שידע להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד. ידע למלא רצונו של כל אחד ואחד בתוך רצון כלל ישראל. קיצוניות או קנאות יכולה להועיל רק במצבים קיצוניים ביותר. הלכה ואין מורים כן אלא לעתים נדירות מאד. מאידך להנהיג המדינה והחברה דרושה גמישות יתירה. חיפוש מתמיד אחרי הדרך הממוצעת.

הרב אפרים זלמנוביץ, הרב הראשי מזכרת בתיה העלון מוקדש לזכר ולע"נ רונת שפרינצה זילברפרב בת ישראל איסר ונעמי מו ז"ל, נפטרה ב-א' באב תשס"ו. יהי זכרה ברוך!

העלון מוקדש לזכר ולע"נ יהודה אריה דויטש בן ר' יעקב מנחם מנדל עטרה טובה ז"ל, נפטרה ב-ב' באב ה'תשע"ה. יהי זכרו ברוך!

העלון מוקדש לזכר ולע"נ אריה לייב ב"ר ישראל קופלר ז"ל, נפטרה ב-כ"ז בתמוז ה'תשנ"ז. יהי זכרו ברוך!

בדיקת תפילין ומזוזות בשכונת נחלת יצחק

מרדכי סופר ומגיה מוסמך
054-2384887
 רחוב בינימיני 11 ת"א

חייב על חיצול אביבהתורה

*** מזוזות * תפילין * ספרי תורה * מגילות אסתר**

מגן תורה - למניעת נזקים ושמירת ספרי תורה "אשכנזים"

בארון הקודש ספרי התורה מתבלים לאורך השנים, הקלף "נושם" ורגיש מאד לכל מזג אוויר וטמפרטורה, לחות, יובש, קור, חום וכיוצ"ב. הקלף מתכווץ/מתרחב ובמשך השנים הכתב מתפורר, זוהה ונגרם בלאי ונזק שעלות תיקונו אלפי שקלים ויותר.

המעילים הקיימים לספרי התורה הם חיצוניים, רחוקים מהקלף, רופפים מאד ואינם שומרים ומגנים על הספר מפני מזג האוויר, מזיעה וטלטול הרוקדים בשמחת תורה ומפגיעה בקלף ובתפירות בזמן הריקודים. המגן תורה משמש גם לכיסוי ספר התורה בין העליות לתורה. פטנט עולמי בהמלצת מומחים ורבים

הפתרון היחידי והמושלם למניעת נזקים והגנה על ספרי התורה
 להזמנות: **מרדכי 054-2384887**

שכבה חיצונית אוורירית ומנדפת מבד נושם

סגירה בסקוץ, למניעת בעיית הקשירה בשבת

צילום ארועים:

כנסים, ברית, אירוסין, הכנסת ספר תורה, מסי-בת, ימי הולדת, צילומים לפני חלאקה

צילום ללא הגבלה + קבלת כל התמונות המקוריות על דיסק און קי. מוגבל ל- 4 שעות צילום.

800 ש"ח

חגואל שפיצברג טל: 054-6695400 haguelphotography@gmail.com

נאו"ת דש"א נופש, אירוח ותרבות, ארגון שבתון עיון ושבת חתן

ראש השנה התשע"ט

סוכות התשע"ט

בית ההארכה המפואר בית וגן ירושלים
 רחוב הפיסגה 8

שני לילות - יומיים ראשונים
 י"ד בתשרי התשע"ט - ט"ז בתשרי (23-25/9/18)
 אפשרות לילה אחד
 • שני מניינים • תכנית עשירה במלון: חניון מקורה

בית ההארכה המפואר בית וגן ירושלים
 רחוב הפיסגה 8

כ"ט באלול התשע"ח עד ב' בתשרי התשע"ט (9-11/9/18)
 פנסיון מלא + פינוקים • אירוח כיד המלך • שני מניינים • בעלי תפילה ותקיעה מקצועיים • כשרות מהדרין • שיעורים, הרצאות ודף יומי • בלעדיות לאגף א' המפואר • בחדר: מיני בר, כספת, טלוויזיה ומזגן. במלון: חניון מקורה

לפרטים והרשמה: שמעון נייד: 052-3611441 | פקס: 08-9268663

דיני השבוע ומנהגיו יעקב יוסף שמעון ונחמה חיה כהן ז"ל לעילוי נשמת

שבת פרשת פנחס
ההפטרה: "דברי ירמיהו" (ירמיהו א, א).

מברכים החודש: מנחם אב
ראש חודש מנחם אב ביום השישי הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.
המולד: יום שישי שעה 6, 49 דקות ו-8 חלקים.
 אין מזכירים נשמות. בגלל ימי בין המצרים יש האומרים "אב הרחמים" אף על פי שמברכים את החודש, ויש שלא אומרים, וכל אחד ינהג כמנהג מקומו.

במנחה פרקי אבות: פרק ב'
 יום חמישי, כ"ט בתמוז, המתענינים בערב ראש חודש מתענינים ביום זה. אומרים יום כיפור קטן במנחה ואין אומרים תחנון.
יום שישי: ראש חודש אב

שבת פרשת מטות מסעי
ההפטרה: "שמעו דבר ה'" (ירמיהו ב, א).

במנחה פרקי אבות: פרק ג'
ברכת הלבנה: מלייל שלישי עד ליל שישי טו באב.
 בחודש אב יש הנוהגים לקדש הלבנה במוצאי תשעה באב.

בין המצרים
 במדרש איכה רבה (א, כט) אמרו על הפסוק "כל רודפיה השיגוה בין המצרים" – אלו ימי צרה ומצוקה, משבעה עשר בתמוז עד תשעה באב. בימים אלו נוהגים אבלות, אך תוקפה אינה אחידה. היא מומחיה משבעה עשר בתמוז עד תשעה באב.

משבעה עשר בתמוז ממעטים בכל ענייני עונג ושמחה, אין מברכים ברכת "מהחיינו" (אלא אם כן נזדמן לו פרי שלא הוא מצוי אחרי ימי בין המצרים, ומוטב לברך עליו בשבת) אין קונים בגדים חדשים (למעט בגדים שאינם חשובים, כגון גרביים וכדומה), אין עושים נישואים ומוחלות ונמנעים מדברי זמרה, האשכנזים אינם נושאים קידוש ואינם מסתפרים מ"ז בתמוז.

משנכנס אב
 אמרו במשנה (תענית פרק ד משנה ו) "משנכנס אב ממעטין בשמחה". האשכנזים נוהגים איסור כיבוס וגיהוץ, רחיצה של תענוג, אין אוכלים בשר ואין שותים יין.
 מיום ראשון בשבוע שחל בו תשעה באב – אף מי שלא נהג בכל האמור נוהגים איסור בכל הנ"ל.

משבעה באב חמור יותר, שבו נכנסו הגוים להיכל (תענית כט, א). מחצות יום ערב תשעה באב נוהגים דיני ערב תשעה באב. יש להרבות בימים אלה באהבת חינוך, ובעניינים שביין אדם לחבירו, כדי לתקן את חטא שנאת חנם, שמחמתו חרב בית המקדש. (אחרונים).

בשר ויין
 מנהג בכל ישראל לא לאכול בשר ולא לשתות יין בתשעת הימים שמראש חודש עד אחרי תשעה באב נוהגים דיני ערב תשעה באב. בבשר ויין, ומוצאי ראש חודש – אסור. (ענין כף החיים תקנא, קכה, קכו). ואשכנזים נוהגים איסור גם בראש חדש (משנה ברורה שם ס"ק נח) ואסורים עד ל' באב. ואסור אפילו בתבשיל שנתבשל בו בשר או שיש בו שומן, ואפילו בשר עוף אסור. (שולחן ערוך שם סע' ט. כף החיים שם ס"ק קכה, קכו, קל, קמה, קמו).
 חולה, יולדת או מי שצריך לאכול בשר לצורך רפואה – יאכלו בשר עוף, וישתדלו להפסיק בכך מ' אב כי אותו היום חמור שבו ביום נכנסו הגוים להיכל. וזו שצריך לכהן – מותר גם בו ביום. (כף החיים שם).

בסעודת מצווה – כמו מילה ופדיון הבן אפילו שלא בזמנם, בר מצווה שהנער דורש בדברי תורה וזרה וזנה. וסיום מסכת, מותר לכל הקרובים לשמחה לאכול בשר ויין. והקרובים הם אבותיו ואחיו ובניו ועוד עשרה חברים שרגילים לבוא לשמחותיו. וכל זאת מותר אפילו בערב תשעה באב קודם חצות היום. אבל לא אחר כך. (כף החיים שם ס"ק קסג, קסד ומשנה ברורה עה עו). והסעודה שנוהגין לעשות בלילה שלפני המילה, אינה נקראת סעודת מצווה לענין זה. (ש"י חמד ה).

לדעת הרמ"א מותר לאכול בשר בסיום מסכת ואפילו אם אין דרכו בכך, ולבלב שיומין עשרה אנשים בלבד. ולדעת היעב"ץ יכול להזמין יותר ובלבד שקשורים ללימוד בדרך זו או אחרת. הנהגים נטעום מהתבשילים בערב שבת משום "טועמיה חיים זכו" מותרים גם בערב שבת שקודם תשעה באב.
 הבן איש חי (דברים טו) מביא מנהג לא לאכול בשר אפילו בסעודת ברית מילה וכד' כיון שקשה לצמצם במוזמנים, ואפשר בלי בשר ועוף.

יין של הבדלה – ספרדים נוהגים שישתה המבדיל בעצמו. ואשכנזים נוהגים ליתן לקטן לשתות, ואם אין קטן – ישתה המבדיל בעצמו (רמ"א תקנא סע' ז). ואין לברך על כוס יין בברכת המזון אלא אם כן בסעודת מצווה. (כף החיים שם ס"ק קנב. משנה ברורה שם ס"ק עב).

אקטואלי
מפרשת השבוע
הרב הלל מרצבך
 רב קהילה ביד בנימין
 וראש כולל לרבנים של איגוד רבני הקהילות

מילה תרתי משמע
 נשאלתי על ידי אחת מבנותיי: "אבא, למה אסור להגיד מילים לא יפות, זה סתם מילים?" חשבתי קצת, ועניתי: "כשאנו מדברים מילים לא יפות, זה משפיע על ההתנהגות שלנו, כי לדיבור יש כוח!".
שני איברים ללא בן זוג: שמעתי פעם ממדוי הרב דן מרצבך, שכמעט לכל איבר בגוף יש לו מקבילה: 2 ידיים, 2 רגליים, 2 אוזניים, 2 עיניים, 2 נחיריים. חוץ משני איברים: הלשון, ואיבר המילה. החיד"א (חומת אנך ויגש אות ו) מבאר שבשני איברים אלו יעקב יצר הרע: "יעקב היצר במעור ובלשון". ועוד כתב (חומת אנך במדבר אות א): "הנהי בי תרי תרין דאינון חד דברית הלשון והמעור כחדא שריין. והפוגם ברית הלשון הוא פוגם ברית המעור". וכן כתב הש"ל הקדוש (שער האותיות, שתיקה).

בלעם בכוח הדיבור וכוח העריות: בפרשת בלק, רואים שבלעם מנסה לקלל את עם ישראל (כוח הדיבור) ולא מצליח, עד שמביא עליהם קללה דרך בנות מדיין (קדושת הברית).

כוח הדיבור וכוח העריות קשורים מאוד לבלעם. בלעם שטוף בדיבור שלילי וקשור לענייני עריות: הקב"ה מתגלה אליו בטומאתו: "ויקר" – מלשון קרי. אתונו שאומרת: "הסכן הסכנתו", ומפרשים חז"ל: "לשון שוכנת, שהיה על אתונו". ועוד אומרים חז"ל על בלעם: "היה עושה קסמו עם אמתו". כל כולו היה שרוי בתאוות העריות, בצורתה היותר שפילה ומתוך כך הביא את עצתו לפגוע בישראל דרך הפיתוי של בנות מואב.

כוח יצירה וכוח הקלקול: לשני האיברים הללו הפה ואיבר המילה יש כוח יצירה מיוחד: הדיבור, וההולדה.
 כפי כוח היצירה שיש באיברים הללו, יש גם את כוח כוח הקלקול: דיבור ואכילה שליליים, וניאוף חלילה. בלעם ניסה להפיל את עם ישראל על ידי כוח הדיבור ולא הצליח, אך הצליח להפיל אותם על ידי פגם בקדושת הברית.

חטא אדם הראשון וחווה: אדם וחווה גם חטאו בפיהם על ידי שאכלו מה שה' אסר עליהם, ומיד אח"כ הם התביישו שהם ערומים. שוב רואים את הקשר בין ברית הפה לבין ברית הערוה.
פגם דור המבול ודור הפלגה: השפת אמת (נח תרנד) כותב ששני החטאים שמובאים בפרשת נוח קשורים לשני הפגמים הללו. אצל דור המבול היה חטאם בפגם הברית "כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ". ואילו דור הפלגה חטאו בכוח הדיבור ולכן ה' בלל שפתם.

פינחס כתיקון לבלעם: התיקון של בלעם זה פינחס. פינחס, שהיה קנאי לה'. והצליח לתקן את שני הפגמים הללו.
 פינחס תיקן את ברית הדיבור על ידי תפילה "ויעמד פינחס ויפלל" וביארו חז"ל שפילול זה מלשון תפילה. וכן על ידי הדיבור בלימוד התורה שבא למשה ושאל אותו מהי ההלכה של הבעול ארמית. וכן תיקן את פגם הברית בכך שהרג את זמרי בן סלוא וכזיב בת צור בשעת מעשה עבירה.

הקשר בין קדושת הדיבור לקדושת הברית:
 בהקדמה לספר אגלי טל, כותב האדמו"ר מסוכצ'וב על הקשר בין כוח קדושת הדיבור (בלימוד התורה) וכוח קדושת הברית: "תיקון הברית תלוי ביותר בלימוד התורה... מפני שהתיקון הוא במוח". לפי דבריו התיקון לפגם הברית בא מכוון לימוד התורה, המפתח של האדם להגיע לקדושה.

ימי בין המיצרים: ימי בין המיצרים הם ימים מורכבים, שהחלו בשני חטאים שעם ישראל חטא במדבר: 1. חטא העגל ("ז' בתמוז). 2. חטא המרגלים (תשעה באב).
 בחטא העגל כתוב "ויקומו לצחק" (ענייני עריות), וחטא המרגלים "מוציאי דיבת הארץ רעה" (פגם הדיבור).
 בימי בין המצרים, נשתדל יותר בקדושת הפה, וקדושת הברית והצניעות להישמר כשל רע, ורק כך נזכה לברית שלום (מלשון שלמות) שזכה לה פנחס.

עיונים בתרי"ג מצוות
אברהם סדן
 בעקבות ספר "החינוך"

"על גלות ואחריות רפואית"

ספר החינוך, מסיים את מניין המצוות של ספר במדבר, בהלכות הקשורות לרוצח בשגגה. יש בשפיות דמים משום השחתת העולם ופגיעה בצלם א-לקים, עד שהקב"ה נכבדו ובעצמו נפרע משופכי דמים, ומצווה את בית הדין של מטה לנהוג כמותו: "וְאָזְ אֶת דְּמַמְךָ לִנְפֹשֹׁתֶיךָ אֲדַרְשׁ; שִׁפְךָ דָּם הָאֲדָם בְּאֲדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ, כִּי בְצַלְמֵ אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם!" (בראשית ט). אבל התורה הוסיפה עוד אמירה בנושא: "מִיָּד אִישׁ אָחִיו אֲדַרְשׁ אֶת נַפְשׁ הָאָדָם" (שם);
 מהו אותו "אָחִיו"? מסביר רש"י: "מִי שֶׁהוּא אוֹהֵב לוֹ כְּאֹה, והרגו שוֹגֵג, גַּם מִמֶּנּוּ אֲדָרוּשׁ דָּמוֹ, אִם לֹא יִגְלֶה (לאחת מערי המקלט) ויבקש על עוֹנוֹ לְהִמָּחֵל, שֶׁאִף הַשׁוֹגֵג צָרִיךְ כִּפְרָה. נִמְצָא שֶׁגַּם מַעֲשֵׂה הַרִיגָה שׁוֹעֵשֶׂה בְּשׁוֹגֵג אֵינוֹ פוֹטֵר אֶת הָאָדָם מִן הַדִּין."

המונח "ערי מקלט" עשוי להטעות; אין המדובר רק באלמנט של הצלה מיד גואל הדם; הגלות הינה גם עונש המוטל על ההורג על ידי בית הדין שדן במעשה, עונש שאינו ניתן להמרה בכופר, ואינו תלוי כלל ברצונו הטוב של גואל הדם. וכמו כל ענשי בית דין, יש בו גם אלמנט של כפרה: הגלות עם התשובה, תולים לו לנאשם את כפרתו, ומות הכהן הגדול הוא הגומר את כפרתו. בכך, דומה הגלות למספר עבירות, שבהן מצוין הרמב"ם בהלכות תשובה, שתשובתו איננה יכולה לכפר, אלא לתלות את כפרתו: "עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין, ויסריין הבאין עליו גומריין לו הכפרה..."

לא על כל רצח בשגגה חלה חובת גלות; הרמב"ם מבחין בין דרגות שונות של "שווגג": זה שהרג "בהעלמה גמורה" – הוא השוגג שהתורה מדברת עליו בפרשתנו, שדינו לגלות לאחת מערי המקלט; ואם הרג באונס גמור, דהיינו בנסיבות שכלל לא יכול היה לחזות מראש, פטור גם מעונש גלות; גם ההורג מתוך מעשה רשלנות פשוטת אינו גולה, אבל מסיבה הפוכה: עונו כה חמור, עד שאין גלות מכפרת לו, ואין ערי מקלט קולטות אותו, ואם מצאו גואל הדם בכל מקום והרגו פטור.

ישנם מצבים נוספים של הורג בשגגה, שלכאורה אמורים היו להיות כלולים בעונש גלות, ובכל זאת התורה פוטרת אותם: "וְהָאֵשֶׁר יִנָּס שְׂמֵהוּ חַי... וְאֲשֶׁר יֵאָדָם אֶת רֵעֵהוּ בִיעֵר לַחֲטָב עֵצִים..." (דברים טו); מהדוגמא של התורה "אֲשֶׁר יֵאָדָם לַחֲטָב עֵצִים" למדים, שרק מעשה רשות שבגינו נגרם מות, הוא זה המחייב גלות, אבל לא מעשה מצווה; מכאן למדו (מכות ח) שהאב הרודה את בנו, וכן הרב הרודה בתלמידו, או שליח בית דין שהלקה את הנדון לפי הוראת בית דין, אם גרמו למות – פטורים מגלות.

לכאורה, לפי להסיק מכאן, שגם שגגת רופא שגרמה למותו של החולה, פוטרת את הרופא מחובת גלות, שהרי מלבד הרשות שניתנה לרופא לרפא – "וְרָפָא וְרָפָא" (שמות כ"א), בודאי שחייב הוא לרפא, שהרי הוא בכלל דרשת חז"ל "וְהַשְׁבֵּתוּ לוֹ" (המתייחסת במקרה להשבת אבידה) – לרבות את גופו, שאם ראהו אובד ויכול להצילו, הרי זה מצילו בגופו, בממונו, או בידיעתו; ואם אינו עושה כן, עובר על "לא תעמד על דם רעה" (ויקרא טו); לכן, לא מובנת ההלכה שמקורה בתוספתא (מכות ב'), ששגגת רופא (כהגדרת הרמב"ם), שגרמה למותו של החולה, מחייבת את הרופא בחובת גלות, ככל הורג נפש בשגגה; כך גם נפסק ב"שולחן ערוך" (יורה דעה, ש"ל ז')

רבנו חיים יוסף דוד אוזולאי (חיד"א), מסביר שמצוות "וְהַשְׁבֵּתוּ לוֹ" (לרבות את גופו) מגדירה את מעשהו של הרופא, שבדומה למשיב אבידה, אם למרות מאמציו ורצונו הטוב, לא הצליח להשיב את האבידה בעליה, בסופו של דבר לא קיים את המצווה; כך גם לגבי רופא; אם ח"ו החולה נפטר בגין הטיפול, גם אם הרופא שגג – מִצְוַת הַצִּלָּה אֵין כָּאן, ועל כן חייב הוא גלות. ה"חזון יחזקאל" על התוספתא (ל' יחזקאל אברמסקי), מדמה את הרופא לשליח בית דין שהלקה בבית דין את הנדון החייב מלקות, אבל הוסיף לו בשוגג מלקות מעבר למה שקצבו לו בית הדין; במקרה כזה אם גרם לו מיתה, לא חל עליו הפטור, והוא גולה כדין רוצח בשגגה.
לתגובות: 052-2718080 | דוא"ל: asadan@gmail.com

הורות וחינוך בראי הפרשה
צחי גרין
 מנהל חס"ב אמ"ת מודיעין
 מנחה הורים בגיטת EQ

כח הדיבור

פרשת מטות פותחת בפרק שלם (פחות פסוק למען הדיקוק) על דיבור של נדר ואיסור והדרך המורכבת להתיר את הנדר. כוחו של הדיבור תופס מקום משמעותי כאן. על מה ולמה? מה החשיבות המרובה לקיים את הנאמר? למה אי אפשר פשוט להגיד, 'לא התכוונתי', 'בעצם לא', ולהמשיך הלאה?

בבריאית האדם נאמר: וַיִּצְרֶה אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם עֵפֶר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נְשֵׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנִפְשׁ חַיָּה (בראשית ב, ז). התכונה הייחודית של האדם המבדילה בינו לבין בעלי החיים היא כדברי תרגומו של אונקלוס את הביטוי "נפש חיה" כ"רוח מדברת". במילים אחרות, נשמת החיים שה' נפח באפנו והחדייר בנו היא זו שגורמת לנו לדבר. הדיבור הוא מכוון של הנשמה. החלק האלוקי שבתוכנו המהווה את "הנפש החיה" שלנו מתגלה ביכולת שלנו להביע את ישותנו הפנימית בעזרת הדיבור. אנו, בכיכול, "נושפים" את נשמת האלוקים שבתוכנו במילים שאנו מבטאים.

ישנו סיפור מעניין על יוכוח שהתנהל בין האברים: מעשה במלך פרס, שחלה. אמרו לו הרופאים: אין לך רפואה עד שיביאו לך חלב לביאה, ונעשה לך רפואה. ענה אחד ואמר לו: אני אביא לך חלב לביאה, אם רצונך, ותנו לי עשר עזים. אמר המלך ונתנו לו. הלך לגב אריות, והייתה שם לביאה אחת מינקת גוריה. יום ראשון עמד מרחוק והשליך עז אחת ואכלתה. יום שני נתקרב מעט, והשליך לה אחרת. וכן היה עושה בכל יום ויום עד שהיה משחק עמה, ולקח מחלבה והלך לו. כשהיה בחצי הדרך ראה בחלום שהיו כל איבריו מריבים זה עם זה. הרגלים אומרות: אין בכל האיברים דומים לנו, לפי שאם לא הלכנו לא היה יכול להביא מן הלביאה חלב והידיים אומרות: אין כמונו, לפי שאם לא היינו אנו שחלבנו לא היה יכול לעשות שום דבר; העיניים אמרו: אנו למעלה מן הכל. שאם לא היינו מראים לו את הדרך לא היה נעשה דבר. ענה הלב ואמר: אין כמוני, אם לא נתתי עצה – מה הועלתם לכולכם! ענה הלשון ואמר להם: אין כמוני, לפי שאם לא אמרתי את הדבר – מי היה עושה אותו? השיבו לה כל האיברים: איך לא יראת להדמות אלינו, הלא את סגורה ונתונה במקום חושך ואפלה, ואין בך עצם כאשר לשאר איברים. אמרה להם הלשון: הלא תראו שאני מלך ושולט עליכם.

שמר האיש את הדברים האלה. הלך אצל המלך, אמר לו: אדוני המלך, הא לך חלב כלבה. קצף המלך ואמר לתלואו. כשהיה הולך להתלואו, התחילו האיברים לבכות. אמרה להם הלשון: הלא אמרתי לכם שאין בכם ממש. ואמרה הלשון: אם אני מצלת אתכם, תודו לי שאני מלך עליכם. מיד אמר הלשון: השיבני אל המלך, אולי אנצל. השיבהו אליו. אמר לו: למה צוית לתלואו? זו תורה וזו שכרה?! אמר לו: שהבאת לי חלב כלבה. אמר לו: ומה אכפת לך אם יהיה לך רפואה? ועוד, לביאה – כלבה קרין לה. לקחו ממנו מוידים לך שאת אמרת האמת. וזהו: "מות האיברים: עכשיו אנו מוידים לך שאת אמרת האמת. וזהו: "מות וחייה: ביד לשון" (שחרור טוב לט ב-ג).

היום מובנים הדברים אף יותר כאשר כן דבר מוקלט ומצולם גם ללא ידיעה והדברים זורמים במהירות ברשתות החברתיות כך שגם אם תפורסם התחרטות על דבר מסוים, היא כבר תהיה חסרת כל משמעות. ניתן אולי לומר כי הדיבור הוא הנשק הנפוץ ביותר בעולם. נשק העושה מלחמות ונשק המחבר ויוצר שלום בין אנשים. נשתדל שיהיה דיבורנו, דיבור של שלום, דיבור שבוה בתים, מחבר משפחות ומקרב בין אנשים.

נייד: 054-3044095 | דוא"ל: zachigreen2016@gmail.com

העלון מוקדש לזכר ולע"נ
ישראל הנדליש
 נפטר ב-ד' באב תשס"א. יהי זכרו ברוך!